

nyhetsbrev

2019

Velkommen
til vårens
økumeniske
seminar

30. mars kl. 14
hos

dominikanerne

Ingen påmelding!

Entré kr. 50,-

Innkalling til årsmøte	2
Lederen har ordet	4
Gjenoppdag kristendommen!	5
“Nok nå”	7
<i>Humanae Vitae</i> 50 år	9
Kulturkriger og kvinnekroppen	13
To kirker om abort i dag	15
“Som å rengjøre en sfinx med tannbørste”	16
Viganò-saken: krav om at pave Frans må gå av	18
Åpent brev om anklagene mot paven fra kardinal Ouellet	20
Den egentlige skandalen	23

TRO i GODE og ONDE DAGER

*Hva gjør at vi holder fast ved vår
kirketilhørighet?*

*Billedkunstner Grete Refsum
Den katolske kirke*

*Pedagog Maisi Bäckman
Den ortodokse kirke*

Akademiet Også vi er kirken og
Katolsk-ortodoks akademi

Lørdag 30. mars kl. 14-16

St. Dominikus kloster (foredragssalen)
Neuberggaten 15, 0367 Oslo

Lett servering, inngang kr. 50

Innkalling til årsmøte i
Også vi er kirken – Norge 2019

Lørdag 30. mars 2019 kl. 16.30

i Sankt Dominikus kloster

Neuberggaten 15, Oslo

DAGSORDEN

Åpning

- a) Godkjenning av innkalling
- b) Godkjenning av dagsorden

Valg av ordstyrer m.m.

- a) Valg av ordstyrer
- b) Valg av referent
- c) Valg av tellekorps
- d) Valg av to protokoll-underskrivere

Årsmelding 2018

Årsmelding for foreningen Også vi er kirken – Norge 2018

Årsrapport for Akademiet Også vi er kirken,
medlem av Norske kirkeakademier (NKA),
blir ikke behandlet på OVEKs årsmøte.

Regnskap 2018 og budsjett 2019

Informasjon fra leder

Fastsettelse av medlemskontingent

Valg til styret

Valgkomiteens innstilling til styret

Valg av valgkomite 2019

Avslutning

Årsmelding for Også vi er kirken – Norge 2018

Styret i foreningen Også vi er kirken – Norge har i 2018 bestått av Hanneke Ørne Bruce (leder), Anne Margrethe Hagen (referent), Aasmund Vik, Ingebjørg Nesheim, Grete Refsum, Mari Ann Berg (kasserer, vara) og Karina Hellum (vara, som trakk seg fra vervet høsten 2018).

Torstein Seim og Pål Kolstø har vært redaktør for henholdsvis nettsiden og Nyhetsbrevet. Ingebjørg Nesheim ble fullt involvert i redaksjonsarbeidet for nyhetsbrevet fra januar 2019.

Aktiviteter:

Nettsted: Nettredektøren har i 2018 fulgt opp arbeidet med å rekruttere skribenter til å publisere tekster til nettsiden.

1. En papirutgave med en samling av artikler som delvis er publisert på nettsiden til OVEK i 2018, blir utgitt og sendt alle medlemmer i forkant av årsmøtet 2019.
2. Et tema på styremøtene har vært synkende medlemstall; dette er styret fortsatt opptatt av, man har blant annet prøvd å rekruttere yngre medlemmer. Antallet medlemmer er noe høyere i 2018 enn året før.
3. Facebooksiden er blitt brukt aktivt, med flere innlegg i løpet av året av nettredektøren og leder av OVEK. I januar ble et innlegg «fremmet» ved å betale Facebook ekstra for dette, med kr 200,-. Dette ga et høyere antall «likes» for et innlegg enn noe tidligere innlegg. Antall som har markert at de ønsker å følge siden økte også.
4. Leder for OVEK har skrevet innlegg i Vårt Land vedrørende det brev som den nordiske bispekonferansen sendte ut til alle menigheter den 30. september. Der ble de mange krisene som ryster kirken tatt opp. OVEK etterlyste mer konkrete organisasjonsendringer, ikke bare bønn og faste blant de troende for kirken.

5. Internasjonalt: Aasmund Vik har vært internasjonal kontakt med IMWAC. Relevant informasjon fra IMWAC er blitt videregitt til nettredektør for publisering på nettsiden.
6. Styremøter: Styret har i 2018 avholdt fem møter. Et møte ble avholdt i fellesskap med styret for Katolsk-ortodoks akademi i november 2018. Styret har hatt et ønske om å begrense antall styremøter for i stedet å jobbe mer per e-post.
7. Styret har også fungert som styre for Akademiet Også vi er kirken. Se egen årsrapport.

Foreningen hadde per 1.1.2019 70 betalende medlemmer.

Oslo 17.1.2019

*Hanneke Ørne Bruce
Leder, Også vi er kirken*

Lederen har ordet

I juni 2015 skrev jeg som ny leder for OVEK følgende:

«En av dem som hjalp oss å la dialogen vokse, var erkebiskop Oscar Romero (1917-1980) fra El Salvador. Han viste oss med sitt eksempel at Kirken fortsatt viser veien. Kirken er fortsatt for alle, også de fattige. De har også krav på rettferdighet, rett til å leve fritt, uten undertrykkelse, vold og overgrep. At erkebiskop Romero nå er saligkåret av Kirken, 35 år etter sin martyrdød, må være et håpets tegn. For oss, som er levende steiner i Kirkens byggverk. Han er en helgen for vår tid».

Den 14. oktober 2018 ble så endelig erkebiskop Oscar Romero helgenkåret av Den katolske kirke. Dette hadde ikke skjedd hvis ikke pave Frans hadde åpnet muligheten for at denne viktige hendelse skulle kunne skje. Slik er det – Den hellige ånd virker gjennom oss mennesker. Hvilket betyr at det også er vi mennesker som kan prøve å hindre at Guds vilje kan skje. Men denne gang, med god hjelp fra pave Frans, fikk folket i El Salvador sin helgen offisielt godkjent.

Man kan selvfølgelig spørre seg om Kirken egentlig trenger enda en helgen? Man kan spørre om det med så mange helgenkåringer hvert år fort vil kunne gå «inflasjon» i betydningen for den enkelte katolikk rundt om i verden, ved hver enkelt helgenkåring.

Den hellige erkebiskop Romero har likevel en helt spesiell og grunnleggende kraft for mange mennesker over flere kontinenter, så mange at det er grunn til å anta at det bare er få som kan si seg helt uberørt av Romeros liv og virke. Romero talte i en av sine siste preker før han ble drept, om håpet. Håpet som ikke bare må handle om en abstrakt rettferd, men mye mer et håp om «kommunion». Når vi dypt erfarer hvordan vår lidelse, det vil si vårt liv, er rotfestet i en bevissthet i vårt menneskelige fellesskap. Bare slik kan håpet bli grenseoverskridende, og kan føre til en grunnleggende endring av vårt samfunn. Ingen lider eller er undertrykt alene. Alle blir implisert, alle blir mindre når en annen lider, blir diskriminert, undertrykkes. Samtidig som vi alle blir større

ved å dele og bære sammen. Det betyr å anerkjenne at ikke noe menneskes smerte er avgrenset til det enkelte individ, uten betydning for meg selv, for oss som menneskelighet og som Guds folk på vandring. Erkebiskop Romero kan på den måten være en veiviser for Kirken, både prestehierarkiet og det troende fellesskapet, når vi skal ivareta og håndtere de kriser som ryster Kirken i dag. Selv vet jeg at min trofasthet, både til kirken som organisasjon og som et genuint fellesskap i Gud, ville vært svakere uten Romero som forbilde og veiviser. Romero virket i en tid da mange av hans nærmeste kolleger aktivt og åpent støttet de undertrykkende lederne og styresmaktene i El Salvador og andre land i Latin-Amerika. På tross av dette tvilte han ikke på Kirkens troverdighet og oppdrag. Han så de fattiges fellesskap, de troendes kamp og Jesu budskap til oss alle. For ham var dette selve Kirken. Ikke biskopenes higen etter den styrende maktens gode vilje og anerkjennelse. I dag vil det være «den blinde kirken», den som bagatelliserer og dekker til overgrep og misbruk, som kan overdøve og overvelde oss. Med Romero som ledsager kan vi få syn på den sanne Kirken.

OVEKs vårseminar vil bli et felles seminar med Katolsk-ortodoks akademi, som er et dialogforum for katolikker og ortodokse her i Norge. Seminaret vil ta opp spørsmålet om hvordan vi kan fortsette å være trofaste mot det kirkesamfunn vi tilhører i gode, men også onde dager, slike dager mange erfarer i dag i Den katolske kirke. Dessuten sammenfaller dette med at det høsten 2018 har utviklet seg en større uenighet rundt hvilken grad av selvstendighet den ortodokse kirke i Ukraina kan tillates å ha i forhold til patriarken i Moskva. Dette har ført til at et skisma har oppstått mellom de ortodokse kirker tilknyttet Moskva og de tilknyttet patriarken i Konstantinopel. Sannsynligvis vil dette også få innvirkning på de ortodokses samarbeid i Norge, og kanskje også med deres kontakt med oss katolikker etter hvert? Seminaret den 30. mars vil av den grunn gi innblikk i andre varianter av «onde dager» enn dem vi erfarer i vår egen kirke i dag.

Hanneke Ørne Bruce

Gjenoppdag kristendommen!

Grete Refsum

Biskop i Den norske kirke, Per Arne Dahl, spør i en kronikk i Aftenposten om påsken som kristen høytid er relevant i 2018.[i] Han åpner med å konstatere:

«Påsken som kristen høytid er for mange irrelevant. De opplever at deres påskefeiring i byen, på fjellet eller ved sjøen fungerer aldeles utmerket uten Jesus.»

Som leser tenker jeg at dette var en riktig observasjon og venter i spenning på hvordan teksten vil aktualisere påskebudskapet. Det gjør den ved gradvis å innføre begrepene *skyld*, *soning* og *frelse*. Dahl skriver: «Kanskje er det dette vi strever med; forsoningens gåte. At det å være menneske også er å være skyldig. At skyld krever oppgjør, og at Frelseren er død for alle».

Han fortsetter:

Påsken er derfor mulighetenes høytid der vi kan ta et oppgjør med våre egne mislykkede forsøk på å frelse oss selv, og isteden vende oss mot Guds initiativ og hva det kostet Ham å komme oss i møte.

Tittelen på kronikken er: «Påsken uten Jesus – har vi prester sviktet?» og mitt svar etter å ha lest meg ferdig, blir dessverre et rungende: «Ja!» Jeg er hjemme i påsken for å følge påskeliturgien, det er derfor jeg leser avisen. Men disse ordene og denne teologiske forståelsen kjennes som et svik. Når dette er påskebudskapet i landets største avis i 2018, er det ikke til å undres over at folk drar på hytta.

Progressiv kristendom

Heldigvis kan påskebudskapet forstås på andre måter. Marcus J. Borg (1942-2015), tidligere bibel- og Jesus-forsker, har skrevet boken *Gjenoppdag kristendommen*.^[ii] Borg regnes som en av de ledende teologene innen progressiv kristendom. Progressiv kristendom er en bevegelse som ønsker å reformere kristen tro slik at den korresponderer med vår tids sekulære virkelighetsforståelse. Selve begrepet religion forstås i denne sammenhengen ut fra

sin latinske rot *religare*, å binde eller knytte sammen. Teolog Marianne Borg viderefører sin manns arbeid og forklarer religion som: *our efforts to bind or tie together some kind of congruent, hopeful, tolerable narrative or framework to help us make sense of the varied experiences of human life*. Hun utdyper det: *From the beginning, we [humans] have tried to bind or tie together a story to live by and die by. These stories are archetypal. And they are brilliant. Brilliant human constructions that reveal our longings, hopes, and fears. They show off our ingenuity and artistic flourish. They display our richness of self-expression and our capacity for compassion and empathy and longing for justice.*^[iii]

Progressiv kristendom aksentuerer sannheten i Jesu lære og vektlegger spesielt det dobbelte kjærlighetsbudet (Matteus 22, 37-40): *Du skal elske Herren din Gud av hele ditt hjerte og av hele din sjel og av all din forstand. Dette er det største og første bud. Men et annet er like stort: Du skal elske din neste som deg selv.*

Himmel og helvete-rammeverket

Gjenoppdag kristendommen er en lettlest bok skrevet for lekfolk, oppdelt i 24 kapitler som hvert kunne vært en preken. Borg innleder med å si at det kristne vokabularet som brukes i dag er «fullstendig misforstått» i forhold til dets opprinnelige betydning. Årsaken til dette er to ting: 1) et fortolkningsrammeverk som Borg kaller himmel og helvete-kristendom, som deles av både protestanter og katolikker, og en bokstavelig tolkning av språket.

Kjernen i kristendommens himmel og helvete-rammeverk er at menneskene har vært slemme og syndet mot Gud, derfor fortjener de straff og evig pine i helvete. Gud sender sin sønn Jesus og lar ham dø på et kors for oss. Tror vi på dette, får vi tilgivelse, opptas i himmelen og slipper helvetet. Fire elementer er sentrale i denne fremstillingen: det hinsidige, synd og tilgivelse, at Jesus døde for våre synder, og tro. Ut fra disse elementene tolkes det videre slik at *frelse* viser til et liv etter døden, til tross for at ordet sjelden handler om livet etter døden i Bibelen, men derimot om transformasjon i livet. *Frelst* betyr videre at vi er frelst fra synd, til tross for at *å bli frelst* opprinnelig ikke hadde noe med skyld eller synd å gjøre, det betød å bli satt fri fra slaveri eller fangenskap. Borg ramser opp: *Frelseren* er synonymt med Jesus. *Offer* viser til Jesu død som sonoffer for skyld. *Gud* har fått menneskeliknende trekk og er både dømmende, straffende og kjærlig. Hele denne ordbruken er ifølge Borg ikke slik ordene brukes i Bibelen. Det gjelder også begrepet *tro* som i dag er blitt ensbetydende med å fastholde et sett trosutsagn som sanne. I Bibelen og før-moderne kristendom handlet tro om engasjement, lojalitet og troskap til den Gud vi kjenner gjennom Jesus. Borg foreslår at *å tro* kan forstås synonymt med det *å elske*. Til tross for at millioner av mennesker lever godt med en kristendomsforståelse innenfor dette himmel og helvete-rammeverket, mener Borg at det for langt flere er som et sort hull som suger meningen ut av det kristne språket, forandrer og forvrenger det.

Bokstavtro bibellesning

Det andre problemet med kristent språk i dag er en bokstavtro bibellesning. Ser en bort fra de mest absolutte fundamentalistene som regner hvert ord i Bibelen for sant, preges allike-

vel nåtidig kristen tenkning av det Borg kaller en myk bokstavtro. Ifølge ham oppsto tanken om Bibelens ufeilbarlighet i andre halvdel av 1600-tallet blant protestantiske teologer, som en reaksjon på opplysningstiden. Når skriften alene – *Sola Scriptura* – var veien til frelse for Luther og hans teologer, ble dette ført videre til ufeilbarlighet 100 år senere, en tanke som Luther langt fra ville ha tilsluttet seg. Deretter befestet ideen seg utover på 1800-tallet.

Alternativet til en bokstavtro bibelfortolkning er en historisk-metaforisk tilnærming. Historisk i denne sammenhengen betyr å sette tekstene inn i sin historiske kontekst. Noen vil kalle dette en relativisering av teksten, det kan det sies å være, men da i betydningen relatert til sin historiske samtid. Og en metaforisk lesning medfører ikke en innsnevring, men tvert imot en utvidelse av teksten. Jesu lignelser er billedlige fortellinger som skal gi tilhørerne forståelse av et viktig poeng, de er ment å peke utover seg selv, og er dermed symbolske. Den metaforiske lesemåten søker å forstå meningen, budskapet, i en tekst. Slik frigjør Borg det kristne språket og åpner et tolkningsrom for alle dem som ikke kan tilslutte seg det mer og mindre bokstavtro paradigmat som er fremherskende i dagens kristendom – protestantisk såvel som katolsk.

27. april 2018

Grete Refsum er billedkunstner og styremedlem i OVEK

- [i] Per Arne Dahl. «Påskan uten Jesus – har vi prester sviktet?» <https://www.aftenposten.no/meninger/kronikk/i/8w7a72/Pasken-uten-Jesus-har-vi-prester-sviktet-Per-Arne-Dahl>
- [ii] Marcus J. Borg: *Gjenoppdag kristendommen*. Kom forlag, 2017. Oversatt av sokneprest i Sage- ne menighet Knut Rygh, fra originalen *Speaking Christian. Why Christian Words Have Lost Their Meaning and Power – And How They Can Be Restored*. Harper One 2011.
- [iii] Marianne Borg har i 18 år vært prest i *Trinity Episcopal Cathedral* i Portland. Etter sin manns død har hun etablert en *foundation* til videreføring av hans arbeid, se: <https://marcusjborg.org>.

«Nok nå»

Sr. Anne Bente Hadland OP

Jeg har funnet ut at jeg må sette strek. For min egen del, altså. Da regnet kom, begynte også ferien for mitt vedkommende, og det var for så vidt ok. Leselisten var lang, bøkene mange, men det som har tatt oppmerksomheten er – dessverre – de kirkelige overgrepshistoriene fra Chile, Honduras og USA – som foreløpig har toppet seg med McCarrick og Pennsylvania-rapporten. Her har jeg tenkt å sette strek for min egen del hva overgrepssaker og kirkelig vanstyre angår. Men først noen tankevekkende bidrag.

Sosiale medier flommer over av historier og reaksjoner. De uttrykker sorg, skuffelse, sinne, følelsen av å være forrådt. – Det er ikke nytt. Det har vært voldsomme runder tidligere også, og folk spør seg om de takler en runde til og spør: Hvordan kunne det skje igjen?

At synden ikke lar seg utrydde, er sant. At vi alle er syndere og må feie for vår egen dør, er også sant. Likeledes det som sies om vår egen omvendelse og det «å strebe etter hellighet». Men det som kjennetegner den aktuelle situasjonen i kirken, er ikke mennesker som strever med sine tilbøyeligheter, men som snarere dyrker dem. Ikke mennesker som faller og ber om barmhjertighet og blir oppreist av Kristus, men notoriske overgripere og systematisk unnfalighet fra kirkeledelsens side. I denne situasjonen er det snakk om noe mye mer enn den enkeltes vei i troen. Her er det snakk om et system som har vokst opp midt i kirken. Johannes Paul II snakket om «syndens strukturer», om hele nettverket, ikke de enkeltes feil og den individuelle synd som har utspring i vår skrøpeligheit. Disse strukturene hvor det onde er godt befestet, er en aggressiv form for kreft. Ikke et vanlig sår som kan helbredes. Forskjellen mellom sår og kreft er at sår KAN helbredes, mens kreft må fjernes. Eller leve med den. Men da er det snakk om å overleve, ikke leve fullt ut i sannhet som Kirke.

Analysene og diagnosene er mange. Klerikalisme – et presteskap og episkopat, som føler seg hevet over lover og regler, homoseksuali-

tet, biskopenes rolle, og krav om at overgrepssaker må undersøkes av instanser utenfor kirkelig kontroll.

Her vil jeg bare nevne et par innspill. Ett av dem fra en amerikansk biskop, Robert Morlino i Madison, som kom med et brev til de troende i sitt bispedømme, som fortjener å bli lest i sin helhet.

Han skriver bl.a. om synd og vårt forhold til synd. Synden kan aldri utryddes, skriver han, «vi er en kirke av syndere, men vi er syndere som er kalt til hellighet». Men det nye er at noen tilsynelatende har akseptert synden, og at andre dekker over den: «Faced with stories of the depravity of sinners within the Church, I have been tempted to despair. And why? The reality of sin – even sin in the Church – is nothing new. We are a Church made of sinners, but we are sinners called to sanctity. So what is new? What is new is the seeming acceptance of sin by some in the Church, and the apparent efforts to cover over sin by them and others.

Unless and until we take seriously our call to sanctity, we, as an institution and as individuals, will continue to suffer the ‘wages of sin’.»

Og han sier videre at vi har redusert syndens betydning, og vi har unnskyldt den i stedet for å bekjempe den. Vi har unnskyldt den i misforstått barmhjertighet, og han spør også hvorfor dette skjer. Er vi redde for sannheten? Er vi redde for å bli mislikt? Eller er vi redde for å bli kalt hyklere fordi vi ikke selv strever etter hellighet?: «For too long we have diminished the reality of sin – we have refused to call a sin a sin – and we have excused sin in the name of a mistaken notion of mercy. In our efforts to be open to the world we have become all too willing to abandon the Way, the Truth, and the Life. In order to avoid causing offense we offer to ourselves and to others niceties and human consolation. Why do we do this? Is it out of an earnest desire to display a misguided sense of being ‘pastoral’? Have we covered over the truth out of fear? Are we afraid of being disliked by people in this world? Or are we afraid of being called hypocrites because we are not striving tirelessly for holiness in our own lives?»

Mer enn noe annet må vi slutte å akseptere synd og ondskap, avslutter han. Vi må forkaste synden i egne liv og strebe mot hellighet.

Biskop Morlino tar også opp spørsmålet om homofili i presteskapet. Det er et brennbart tema. Her er to artikler som belyser emnet. Skrevet av to menn som begge er katolikker, begge homofile. Den ene, Daniel Mattson, argumenterer for at homofile ikke bør bli prester og peker bl.a. på at ca 80 % av alle rapporterte overgrep i kirken er mot, ofte unge, menn. Den andre, James Alison, er selv prest, og diskuterer kirkens syn på homofili og konsekvensene av dette. Jeg vil bare fremheve ett poeng i James Alisons artikler fra The Tablet nå i august. Han spør om ærlighet er dysfunksjonelt i kirken, og bruker nettopp spørsmålet om homofili som eksempel. Slik det nå er «premieres» uærlighet om legning, mener han, mens ærlighet «straffes», selv om ærlighet er avgjørende for et godt forhold til seg selv og andre.

Til slutt to røster som både har til dels smertefull erfaring og stor innsikt i kompleksiteten i overgrepssakene, P. Hans Zollner og Marie Collins. P. Zollner er jesuitt og president for Senter for beskyttelse av barn ved Gregoriana i Roma. Han er ikke overrasket over det som

nå kommer frem. «Jeg tror heller ikke vi ser en snarlig slutt, men jeg tror det er nødvendig, og vi må se det i rammen av arbeidet for en mer konsistent ansvarliggjøring i kirken.» I dette intervjuet uttaler han seg både om klerikalisme, biskopenes rolle og veien videre.

Men nytter det? Jo, Vatikanet kan lære av Irland, sier The Irish Times. Marie Collins er også irsk og ble selv misbrukt av en katolsk prest da hun var barn. Først i voksen alder kom hun frem med sin historie. Hun ble utnevnt til medlem av den pavelige kommisjonen som skulle få slutt på overgrep i kirken, men trakk seg i protest i 2017. Hun forteller om følgene av overgrepet – mentalt sammenbrudd, ødelagte relasjoner, vanskeligheter med å leve et normalt familieliv. Hun forteller om hvordan hun selv ble gjort ansvarlig for det som hadde skjedd, og hvordan presten ble forsvart. «Hadde presten foregrepet seg på kirkekassen, var det vel ingen som hadde dekket ham», sier hun, «men å forgripe seg på et barn? Hva slags lederskap er dette?» Hun er en av sterk og viktig stemme.

«Den katolske kirke må ta i bruk langt sterkere midler mot overgrep», skriver Dagbladet i dagens leder. Ikke vanskelig å være enig. Det er nok nå. Som Marie Collins sier: Vi trenger ikke flere beklagelser og uttrykk for skamfølelse nå, vi trenger handling.

22. august 2018

Gjengitt fra forfatterens blogg med tillatelse.

Sr. Anne Bente Hadland er priorinne på Katarinahjemmet.

«Biskoper må stilles til ansvar»

Marie Collins' krav om handling ble oppfylt alt i september 2018, da paven innkalte til det meget omtalte toppmøtet i Vatikanet, der seksuelle overgrep mot barn og «sårbare voksne» skal drøftes i full bredde. Møtet finner sted 21.-24. februar, rett før dette Nyhetsbrevet går i trykken. Ifølge The Tablet (9/2-19) kan møtet bli «et vannskille i historien om Den katolske kirkes reaksjon på denne enorme skandalen i dens egne rekker. Det finnes ingen *quick fix*, men det er en dyp erkjennelse innen kirken av hvor alvorlig saken er, og en voksende konsensus om hva som må gjøres.»

Akademiet Også vi er kirkens høstseminar 30.10. 2018

Humanae Vitae 50 år

Revitalisere, revidere, ignorere eller ...

Knut W. Ruyter

Temaet for OVEKs høstseminar 2018 ga seg selv: Det måtte handle om pave Paul VIs encyklika *Humanae Vitae*, som på nytt var på alles lepper i forbindelse med 50-årsjubileet for dens utgivelse i 1968. *Humanae Vitae*s budskap var, på tross av «alles» forventning, at bruk av kunstig prevensjon fortsatt skulle være forbudt. Det er ingen overdrivelse å si at encyklikaen utløste et ramaskrik, og ikke bare blant legfolk. Som de nordiske biskopene uttrykte det i hyrdebrevet de sendte ut i kjølvannet av HV: «Som dere alle kjenner til har den pavelige rundskrivelse i en grad som kanskje aldri tidligere ført til forskjellige meningsytringer, diskusjoner og protester.»

Det har lenge vært stille rundt den skjebnesvangre encyklikaen, men 50-årsjubileet har fått debatten og følelsene til å blusse opp igjen. Det fikk oss til å spørre: Hvordan forholder vi oss til *Humanae Vitae* i dag? Vi ba Knut Ruyter om å utrede spørsmålet for oss, og svaret viste seg å være overraskende sammensatt.

Den følgende teksten er et noe forkortet referat av Knut Ruyters foredrag med Powerpoint-støtte.

Ruyter innledet sitt lærerike og åpenhjertige foredrag med følgende sitat av den amerikanske moralfilosofen Janet Smith:

Patetisk få har noensinne lest *Humanae Vitae* eller hørt om den i en preken eller i ekteskapsforberedelser, men hvis de tok seg tid til å lese den, ville de bli overbevist om at den har rett.

Da tilhørerne ble spurt om hvor mange av oss som faktisk hadde lest *Humanae Vitae* (heretter HV), viste det seg at det ganske riktig var «patetisk få». Ruyter konstaterte at det er liten oppmerksomhet på HV i våre kirker i dag, mens det i en del menigheter i USA er uttrykt interesse for å revitalisere HV. I OKB synes det ikke å være tilfellet; det er heller interesse for å revidere HV. Dette er i tråd med den såkalte

Wijngaards-rapporten fra en stor gruppe katolske teologer om de etiske sider ved prevensjon, som går i rette med hele grunnlaget for HV, sier at det er uholdbart og vil ha en ny encyklika bygget på et naturrettslig grunnlag. Andre grupper vil beholde den som den er. En del kvinnelige teologer synes å mene at HV som den er beskytter kvinners rettigheter, i motsetning til de fleste feministiske grupperinger som mener det motsatte.

Den vanligste holdningen til HV synes å være den som kom til uttrykk i *The Irish Times* 28/7 2018:

- HV provoked the greatest challenge to papal authority since the Reformation. However, its 50th anniversary this week is destined to pass without a whisper where the Catholic Church is involved.
- HV is invisible
- HV is ignored:

- Not mentioned in any nuptial preparation, family programs, pastoral non-issue etc.
- Hardly practiced by anyone (empirical evidence, ca 90%, demographic evidence: Catholic population not any different from any other population)
- Huge discrepancy between teaching and practice
- Alas: Undermined authority and made it less trustworthy –

Men frontene er steile, og kirken bruker sterke midler for å hevde sitt syn og sin rett til å definere etikk og praksis på feltet befolkningsregulering og reproduktiv helse. Kirken spiller en sterk rolle for å forhindre innføring av (andre) programmer på dette området. Det gir negative konsekvenser for kvinner, ikke minst for fattige kvinner og for kvinner som ikke har samme råderett som kvinner i de fleste vestlige/liberale samfunn. Den romersk-katolske kirke går videre hardt til verks også overfor sine egne som avviser HV: prester suspenderes eller avsettes, professorer mister *missio canonica*, det vil si retten til å undervise.

Derfor får man også en diskusjon om berettigelse og rom for dissens og annen vurdering innen kirken.

Hva sier HV?

Ruyter påpekte at HV ikke er basert på bibelske kilder, men på en form for naturrett, slik det er tradisjon for, for å etablere en rett moralorden.

Et hovedbudskap er således at kjærlighet mellom mann og kvinne bare kan utfoldes i ekteskap. Innenfor denne rammen er ekteskap, akt, det vil si seksuelliv, og forplantning (ordenens tre aspekter) uadskillelige, det vil si at man må ta hensyn til alle de tre aspektene og ikke utelate noen av dem. Begrunnelsen er at «Hver eneste ekteskapsakt ut fra seg selv må bli stående åpen for livets videreføring» (HV nr. 11), det vil si at kirken oppfatter begrensning i muligheten for å skape nytt liv ved seksualakten som en synd mot skaperverket. Det følger vel av dette at alt annet fører til promiskuitet, utroskap, sex bare som nytelse (med bakteppe i den seksuelle revolusjon).

Prevensjon defineres her som noe som «forhindrer at forplantningens prosess går sin naturlige gang» (HV nr. 16).

Det kan understrekes at demografien i katolske land som Spania, Italia og Frankrike viser at storparten av befolkningen ikke følger HV. Det er således, som nevnt, stor diskrepans mellom kirkens lære og hvordan folk i praksis lever.

En grunn til at det aldri ble mye strid om HV i Norge var nettopp at det kom et hyrdebrev fra de nordiske biskoper rett etter at HV ble publisert, som veldig tydelig sa at disse spørsmålene overlates i siste instans til den enkelte familie. Dette betyr også at den enkelte må ta ansvar for å dissentere, og det presiseres at kjønnslige forbindelser utenfor ekteskapet er forbudt.

Grunnlaget for katolsk moral

En vanlig inndeling av kildene er

- Åpenbaring, Skriften
- Fellesskap og tradisjon
- Skapelse/natur og fornuft (naturrett)
- Erfaring og samvittighet (sensus fidelium)

Dette siste punktet er et selvstendig vurderingsgrunnlag, i tillegg til de ovenstående, og er avhengig av hver enkelts vurdering. Kirken har sine krav til at man følger dens autoritet og til *ortopraksis* («rett praksis»). Den krever aktiv og oppriktig tilslutning rundt kirkens autoritet. Kirken har skepsis til det som kommer ut av erfaring, samvittighet og den enkeltes dømmekraft: Hva gjør den genuin, når er den genuin? Men i siste instans er det denne *sensus fidelium* som er retningsgivende for den enkelte.

Hva er så naturretten? Ruyter ga en punktvis utdypelse av begrepet som kan sammenfattes i at den bygger på at naturen er normativ, og er en type moralsk naturlov skrevet inn i menneskenes hjerter. Denne tankegangen ligger også til grunn for menneskerettighetene – rett til verdighet, solidaritet mv. Hvert enkelt menneske deltar i virkeliggjøringen av denne moralske orden, som således oppfattes som universell og allmenn. [...] Hvert menneske har en «iboende verdighet». Naturretten er basert på grunnleggende, selvforklarende prinsipper av praktisk fornuft (gjøre godt, unngå det onde) og grunnleggende menneskelige «inklinasjoner» for liv (Thomas Aquinas): så som f.eks. å bevare liv, familie, vennskap, kunnskap, lek, praktisk fornuft, religion.

Et problem med håndteringen i katolsk sammenheng er at denne forståelsen så ofte er bestemt av en autoritet; man overlater for lite til den enkelte å forme forståelsen, og man hører så lite på den erfaringen som ligger hos det troende folk.

Det vanlige med denne tradisjonen er at den som regel uttrykkes ved overordnede, generelle prinsipper, og at det er vidt spillerom for hvordan man skal anvende disse i praksis. Men når det gjelder HV er spesifiseringen og unntaksløsheten spesiell. Det har gjort at hele diskusjonen rundt HV har vært om hvorvidt det finnes åpenhet for at man kan tenke seg at et av «hjørnene» i den viste trekanten [ekteskap, akt (sex), forplantning] kan unntas, og at det likevel er forsvarlig. Nesten all diskusjon rundt HV dreier seg om det. Det kan dreie seg om forsvarlig foreldreskap – da fjerner vi åpenheten ved at hver akt skal føre til forplantning. Og i det andre hjørnet tilsier moderne teknologi at man kan fjerne akten, som ved assistert befruktning. Og skulle ikke et forsvarlig foreldreskap være mulig ved dette?

Her er det et stort problem at den tilstrebede likeverdigheten mellom kjønnene ikke er til stede under patriarkalske strukturer, noe som kan føre til uforholdsmessig store byrder for kvinner. Ruyter fortalte at for ikke lenge siden veiledet han en doktorgradsstudent som undersøkte reproduktive forhold i to menigheter – katolsk og luthersk – i et land i Afrika, og der var det en forestilling om kvinnen som «tin-can», en blikkboks du kan åpne (og få ut et barn), og da gjør det ikke noe om kvinnen dør; da er det bare å skaffe en ny. Hva angikk det å ta hensyn til disse tingene – kvinnens verdighet og byrder – var det interessant å registrere at hverken den lutherske eller katolske menighet var interessert i å gjøre noe med dette, men opprettholdt de tradisjonelle holdningene som gikk ut på at kvinnene alltid skulle stille seg åpne for sine menn.

Man kan også snakke om hva som er forsvarlig medisinsk. For eksempel var kirken opp til ganske nylig motstander av smertelindring, som er å redusere noe på en kunstig måte, fordi smerte er «naturlig». Da skal man lutres gjennom smerten. Men omsider har kirken godtatt «kunstig» smertelindring. Da er det veldig rart at det ikke har foregått en overføring av den forståelsen at man kan benytte seg av kunstige midler for å redusere smerte, for å helbrede, re-

parere osv., til et område som kjærlighet, hvor dette ikke finnes som en mulighet.

Noe tilsvarende gjelder for reduksjon av fattigdom, og det er bred enighet om at disse strenge reglene ikke fører til noen bedring, f.eks. når det gjelder barne- og mødredødelighet.

Blant dem som vil revidere HV er det således ikke uenighet om betydningen av naturrett, men om grunnlaget for og berettigelsen av spesifiseringen av de unntaksløse (absolutte) kriteriene.

HV utelukker alle andre former for kjærlighet enn den kirken anser som naturlig: før ekteskap (forekteskapelig sex), prevensjon, bedre uplanlagt enn planlagt; uplanlagt fører til graviditet – og abort (aborttallene er som nevnt høyere per capita i noen katolske land enn i f.eks. Norge). Samboerskap er likeledes unaturlig. Enhver form for homofili er forbudt.

Ruyter refererte til nyere utsagn om naturrett, for eksempel av den amerikanske professoren John Finnis, som mener at samkjønnet sex «fails to offer intelligible goods of their own, but only bodily and emotional satisfaction». Dette er helt i tråd med HV, og enormt degraderende for all annen kjærlighet enn den som kan virkeliggjøres i et heterofilt ekteskap.

Ruyter fremholdt at i denne sammenhengen er det viktig å si at det er ingenting i veien for at man kan akseptere former for kjærlighet både utenfor ekteskap, i likekjønnede forhold osv. innenfor en naturrettslig tankegang, hvis man vil gjøre det.

Han rundet av med å vise til betydningen av erfaring: Det er en underkjent moralkilde på dette området, som vi har fra *Gaudium et spes*, som sier at det er den enkeltes erfaring som åpner nye veier til sannheten. Dette har vi mange historiske eksempler på, at erfaringen endrer også offisielle oppfatninger, og kan fortsatt gjøre det. Spørsmålet om slaveri er ett eksempel, om religiøs frihet et annet. Men som nevnt er det jo spesielt at dette ikke har fått noen som helst betydning for det aktuelle området. Heller motsatt; det er sterke krefter som går imot at det skal gjøres endringer her.

Men de fleste erfarer jo gjennom levet liv, i den konteksten de lever, hva de opplever som moralsk, og nettopp dette er jo hva vi forstår som *sensus fidelium*. Det tilsier at man konsulterer de troende, men tillegges liten vekt av de kirkelige autoriteter.

Begrepet *sensus fidelium*, som de færreste av tilhørerne var fortrolig med, kom til å ta stor plass i den påfølgende debatten. En av debattantene siterte en teolog på at «HV strengt tatt ikke var gyldig fordi den gikk mot *sensus fidelium*».

Sluttbemerkninger

- Omfattende forskning fra 1970-tallet frem til i dag viser at HV har særdeles liten oppslutning, både i teori og praksis. Omtrent 89 % anser prevensjon som moralsk akseptabelt (ifølge f.eks. Pew Research Center)
- Undersøkelsene viser ikke forskjeller (i oppfatning) mellom prester/teologer og legfolk
- Imidlertid er det mange prester og teologer som ikke gir uttrykk for oppfatningene offentlig (antagelig pga. sanksjoner fra kirken)
- Konsekvenser: læren har mistet troverdighet, og autoriteten er svekket – med overføring til andre områder – folk legger større vekt på egen dømmekraft
- Mannsbasert autoritet ytterligere svekket gjennom avdekking av omfattende seksuelle misbruk av barn, homofile forhold, forhold til kvinner – med vilje til å skjule, beskytte, flytte om på personell
- Fruktbarhetstall viser liten variasjon mellom grupper med forskjellig religiøs tilhørighet; det er stadig synkende fruktbarhet blant katolikker – tall fra Pew Research viser 2,3 barn pr kvinne for katolikker, 2,2 for protestanter og gjennomsnitt 2,1 for nesten alle (antagelig tall fra USA).
- Det er et stort frafall i kirken. Teologen og sosiologen Andrew Greeley viser til det han kaller *exodus*: alt fra utmelding og frafall til tomme vugger – få fødsler, tomme kirkebenker. Mye viser at disse virkningene bunnar i motstand mot kirkens svært konservative holdninger.

Er noen endring i sikte fra toppen?

- Neppe, om enn kanskje med en liten åpning for erfaring og samvittighet som sisteinstans
- Men konteksten er bekjempelse av teknologiske imperativ, dødens kultur, reproduktiv helse – og hvorvidt vesentlige moralspørsmål bør overlates til den enkelte
- Pave Frans i *Amoris Laetitia*: Svært kritisk til all bioteknologi, men i særdeleshet til såkalte statlige intervensjoner som tillater prevensjon, sterilisering, abort. Samtidig fremheves den «oppriktige» samvittigheten, f.eks. å begrense antall barn, hvis det er gode grunner for det.

Samvittighet under Guds åsyn

- Det er bare foreldrene selv – og ingen andre – som – i siste instans – må ta avgjørelsene – under Guds åsyn (*Amoris laetitia* nr. 222)

- Viktige refleksjoner om erfaring og dømmekraft
- Også moralsk høyverdig, selv om det ikke oppfyller objektive idealer, men rommet for dømmekraft gir plass for at man kan med stor grad av moralsk sikkerhet handle forsvarlig og ansvarlig
- Innebærer at erfaring trumfer autoritet
- Men dette betyr ikke at autoritet vil revurdere de fremsatte idealene

To tankekors til slutt

- Jf. romersk lovgivning (idealistisk) vs anglo-amerikansk lovgivning (minimalistisk) – HV er en idealistisk lære som er vanskelig å leve opp til, kan derfor dispensere fra idealene i konkrete situasjoner. Vanskelig å akseptere for oss som er vant til minimalistisk lovgivning. «Føles» som en form for dobbeltmoral.
- Men uansett løser det ikke de strukturelle problemene re manglende likestilling, kvinners underordning, sosial urettferdighet, fattigdom, manglende helsetjenester, barne- og mødredødelighet.

Knut W. Ruyter er professor ved Teologisk fakultet, UiO, og avdelingsdirektør ved Regional komité for medisinsk og helsefaglig forskningsetikk, Sør-Øst Norge (REK Sørøst).

Referent: Erik Bergersen

Pave Paul VI om *Humanae Vitae*

«Å bremse for en større åpenhet er først og fremst noe en solid andel av det geistlige hierarkiet har sørget for, med sin frykt for brått å skulle velte en lære som har vært holdt i hevd i århundrer. Dette er faktisk den uttalte holdningen til Paul VI i en betroelse til den franske filosofen Jean Guitton angående læren om prevensjonsmidler: 'En lemping på loven ville ha ført til at moralen ble satt på prøve igjen, og ikke minst vist kirkens feilbarlighet.'» (redaksjonens uthevelse)

Marco Politi: *Frans blant ulvene* (2017, s. 228)

En holdning kirken har belønnet Paul VI vel for med sin helligkåring av ham i fjor, 50 år etter at han signerte *Humanae Vitae*.

Ines

Kulturkriger og kvinnekroppen: Hvorfor Den katolske kirke er innblandet i ytre høyre-politikk

Tina Beattie

I fjorårets Nyhetsbrev refererte Pål Kolstø fra en artikkel som sto i New York Times i august 2017. Den drøftet de kontroversielle synspunktene på Den katolske kirkes forhold til amerikanske ytre høyrekrefter som nylig var fremsatt i artikkelen «Evangelikal fundamentalisme og katolsk integralisme: en overraskende økumenikk» (La civiltà Cattolica, juli 2017), som ga støtet til en vidtrekkende debatt. Den var skrevet av to av pave Frans' støttespillere, Antonio Spadaro SJ, redaktør for La Civiltà Cattolica, og den presbyterianske pastoren Marcelo Figueroa, redaktør for den argentinske utgaven av L'Osservatore Romano.

Debatten er langt fra over. I artikkelen nedenfor tar Tina Beattie, en fremstående forkjemper for en endring av kvinners plass i Den katolske kirke, utgangspunkt i Spadaro og Figueroas artikkel for å underbygge sine argumenter for at Kirken må la kvinnene slippe til. Beatties artikkel ble publisert i oktober 2018 på bloggen Go, Rebuild my House, som drives av Sacred Heart University i Connecticut.

... (Spadaro og Figueroas) artikkel om Amerikas kulturkriger virker enda mer relevant og treffsikker i sin analyse i dag enn da den først ble publisert. Den omtaler en «hatets økumenikk» som kommer til uttrykk i en «fremmedfiendtlig og islamfiendtlig visjon som vil ha både murer og utrenskninger gjennom deportasjoner», hvor [katolikker og evangelikale] gjør felles sak i spørsmål knyttet til «abort, likekjønnet ekteskap, religionsundervisning i skolen og andre spørsmål som generelt betraktes som moralske eller verdibaserte».

Opp mot denne «konfliktøkumenikken» stiller forfatterne pave Frans' «økumenikk som blir drevet av et ønske om inkludering, fred, møter og broer», og hvor «kristendommens bidrag til en kultur er å finne i Kristus som vasker de andres føtter».

Den amerikanske høyresiden hadde umåtelig stor innflytelse i Vatikanet under de to forrige pavene. Til tross for en markant uenighet i spørsmålet om amerikansk militær intervensjonisme, lyktes det Amerikas kulturkrigere fra begynnelsen av 1990-tallet å få Vatikanets hierarki til å rette all sin moralske energi inn på motstand mot abort, homoseksualitet, feminisme og kjønnsteori, akkurat som de i 1980-årene hadde lyktes i å rette denne energien inn på motstand mot frigjøringsteo-

logien. Frans har gjort mye for å endre denne maktubalansen, og hierarkiet er i ferd med å bli stadig mer representativt for de mange kulturene og kontekstene som utgjør den globale katolisismen. Han har blåst nytt liv i visjonen fra Det annet vatikankonsil og flyttet fokus fra en doktrinær absolutisme overfor alt som angår seksualitet og kjønn, til en sosial og miljøbevisst rettferdighet og en mer pastoral og innfølelse tilnærming til de eksistensielle vilkårene for å leve og elske. Det fremgår klart av de hatefulle kampanjene de har iverksatt

mot ham, at de fordums maktutøverne i amerikansk katolisisme ikke er fornøyd.

På ett viktig område har imidlertid ingenting av betydning endret seg, og det er i Kirkens lære om den kvinnelige sakramentale, seksuelle og reproduktive kropp, og kvinners rolle og representasjon i Kirken. Katolsk lære forblir rotfestet i troen på at menn har gudgitt autoritet til å utøve kontroll over kvinners kropp, innbefattet til å utelukke kvinnekroppen fra den sakramentale evnen til å representere Kristus. Et rent mannlig hierarki fortsetter å fremme sin lære om seksualitet, abort og familieliv uten noen offentlig medvirkning av kvinner. Frans ønsker en kirke som har dialog som sin ledestjerne, men vi har foreløpig til gode å se noen meningsfylt dialog mellom det katolske hierarkiet og kvinner.

Man kan knapt overvurdere hvor sterkt dette bygger oppunder de krefter som søker å overstyre Den katolske kirke og spille den i hendene på de nasjonalistiske og rasistiske ideologiene som brer om seg i de vestlige demokratiene. Kontroll over kvinnekroppen ligger under enhver søken etter rasemessig, religiøs eller nasjonal dominans, for det er gjennom kvinners kropp at opprinnelsen til rase, religion og nasjon blir videreført, og «purismen» som Spadaro og Figueroa refererer til, blir fremmet. TV-serien basert på Margaret Atwoods roman *The Handmaid's Tale* er en nedslående påminnelse om forbindelsen mellom politisk tyranni og reproduktiv kontroll.

For noen år siden skrev jeg en artikkel hvor jeg analyserte Den hellige stols innflytelse på FN i saker som gjaldt kjønn og seksualitet. Jeg påpekte hvordan en mektig allianse av konservative katolikker og evangelikale kristne, utrolig nok støttet av noen muslimske teokratier, utnyttet Den hellige stols medlemskap i FN til å blokkere kampen for seksuelle og reproduktive rettigheter. Disse forsøkene fra Den hellige stols side på å hindre internasjonale utviklingsstrategier for kvinners rettigheter, er symptomatiske for hvor dypt involvert Den katolske kirke er i å utbre en global høyrepolitisk agen-

da, som gjør felles sak i kravet om å kontrollere kvinners kropp gjennom sin motstand mot reproduktive rettigheter.

Kirkens morallære om abort kunne ha funnet en meningsfylt plass innenfor et utvidet moralbegrep rundt abortmotstand, dersom kvinner var fullverdige deltagere som aktive forhandlere og ikke bare passive mottagere av kirkelæren. Dette gjelder læresetninger om reproduksjon og seksualitet som har direkte innvirkning på kvinners liv på komplekse og iblant tragiske måter. Kirkens lære viser en sjokkerende likegyldighet overfor de mange lidelsene kvinner og jenter utsettes for som resultat

Kirkens lære viser en sjokkerende likegyldighet overfor de mange lidelsene kvinner og jenter utsettes for som resultat av svangerskap og fødsel.

av svangerskap og fødsel. Abort blir fremdeles altfor ofte omtalt i et absolutistisk språk som overhodet ikke tar hensyn til faktorer som virker inn på avgjørelser om abort. Dette omfatter hensyn til de sosiale og økonomiske betingelsene som er en nødvendig forutsetning for at mor og barn skal få et godt liv. Ingensteds i kirkelæren finnes det en gjen-

nomført diskusjon om dødeligheten knyttet til moderskapet, til tross for den kjensgjerning at nærmere 300 000 kvinner og jenter årlig dør som resultat av komplikasjoner knyttet til svangerskap og fødsel (inkludert risikofylte aborter), 99 % av dem i verdens fattigste samfunn.

Uansett hvor mye Frans skifter ut mennene på toppen, hvor lidenskapelig han enn forkynner sin visjon om en fattig kirke for de fattige i tilknytning til det altomfattende miljøvern budskapet til *Laudato Si'*, vil han mislykkes i sine bestrebelser så lenge Kirken i sine institusjoner og sin lære fortsetter å opprettholde forestillingen om at menn er gitt guddommelig autoritet til å bestemme over kvinners liv. Fjern denne forvrengte ideologien, så vil sammenvergelsen mellom katolisismen og demagogene fra ytre høyre bli vanskeligere å opprettholde. Bare ved å inkludere begge kjønn kan andre former for inkludering for alvor vinne oppslutning og komme til uttrykk.

*Tina Beattie er professor i katolske studier ved University of Roehampton, London
Oversatt av Ingebjørg Nesheim*

To kirker om abort i dag

Pavens nye pastorale strategi overfor abort

Under denne overskriften gjengir *The Tablet* (2/2-19) uttalelser pave Frans nylig ga til presen, som fremhever hvordan hans pontifikat har utformet en ny pastoral strategi overfor abort. I stedet for at kvinner som har tatt abort møtes med fordømmelse, skal de møtes med en mild, tilgivende holdning. Det er ikke ensbetydende med at paven rokker ved Den katolske kirkes langvarige og utvetydige forbud mot abort. Tvert imot har han fordømt abort i klare ordelag, men samtidig har han endret regler for å gjøre det lettere for skriftefedre å gi syndsforlatelse til kvinner som har tatt abort. Paven sa at abortspørsmålet ikke bare dreide seg om å tilgi, men også om «å hjelpe og følge opp den kvinnen som forstår og erkjenner hva hun har gjort ved å gjennomføre en abort».

Utvilsomt et skritt i riktig retning. Men pavens råd til kvinner som sliter etter å ha tatt abort, er kanskje mer diskutabelt. Han oppfordrer dem nemlig til å ta kontakt med barnet: «Når [kvinner] ringer og er fortvilet, sier jeg til dem at barnet er i himmelen, snakk til ham. Jeg sier at de skal synges en vuggesang for dem, vuggesangen de aldri fikk sunget. Her finner de en vei til forsoning mellom mor og barn, med Guds tilgivelse. Gud tilgir alt. Barmhjertighet betyr også å hjelpe kvinnen med å komme gjennom dette traumet.»

Utdrag av

Uttalelse fra biskopene i Den norske kirke

Kirken har lenge engasjert seg i abort som etisk, menneskelig og politisk utfordring. Da loven om selvbestemt abort ble behandlet og vedtatt på 1970-tallet, var kirken en tydelig motstander av de endringer som ble innført. Prester og andre var sterke og klare i sin kritikk av loven i den hensikt å verne det ufødte liv. I dag innses vi at kirkens argumentasjon ikke la til rette for en god dialog. Det er på tide å skape et nytt samtaleklima. Det ønsker vi å medvirke til.

Vi erkjenner at kirken i liten grad har tatt inn over seg den situasjonen som mange gravide kvin-

ner har stått i, og har heller ikke klart å gi troverdig uttrykk for forståelse for kvinners erfaring og de utfordringer kvinner har opplevd. Tvert om har kirken som institusjon gjennom historien vist manglende engasjement for kvinners frigjøring og rettigheter. Det beklager vi. Som kirke må vi forandre vår måte å snakke om abort på og hvordan vi ivaretar mennesker som er berørt.

Det er på det rene at kirkens holdning har påført alenemødre en krevende belastning. Tidligere kunne barn født utenfor ekteskap bli nektet dåp, og ugifte foreldre fikk ikke stå sammen ved døpefonten.

Et samfunn med legal adgang til abort er et bedre samfunn enn et samfunn uten slik adgang. Det forhindrer illegale aborter, og fremmer helse, sikkerhet og trygghet for kvinner. Det blir ikke minst tydelig i et globalt perspektiv. Internasjonalt ser vi at kirker fortsatt er med på å legge sten til byrden for mange gravide kvinner i utsatte posisjoner.

(...)

Fosteret er fra unnfangelsen et liv med verdi og krav på vern. Medisinsk teknologi gir oss nå større kunnskap, samt flere muligheter til å gripe inn og korrigere fosterets utvikling underveis. Mye av dette er et gode, men her reises også en rekke spørsmål som må avveies og avklares. Dette kan sette foreldre i en krevende situasjon. (...)

15. februar 2019

Kommentar til bispeuttalelsen

... Likevel er det grunn til å peke på at fra et feministteologisk synspunkt representerer biskopenes uttalelser et veiskille. At en samlet kirkeledelse offentlig skriftliggjør en støtte til dagens abortlov betyr at vi kan starte et annet sted i samtalen enn før. Man kan, fra et religiøst ståsted, enes om at for både kvinner og menn er dagens abortlov et gode. Det betyr ikke at det ikke finnes etiske dilemmaer. Men det betyr at den største religiøse organisasjonen som finnes i det norske samfunnet ønsker å delta i debatten med et utgangspunkt som anerkjenner at samfunn må legge til rette for at det finnes en legitim tilgang på abort og at dette er noe religiøse ledere ønsker å slutte opp om og beskytte.

Gyrid Gunnes, prest i Dnk,

Vårt Land 22/2 2019

«Som å rengjøre en sfinx med en tannbørste»

Paul Moses

Paloma Garcia Ovejero og Greg Burke med paven

Greg Burkes abrupte fratredelse som direktør for Den hellige stols pressekontor er enda et bekymringsfullt tegn på at Vatikanet ikke er i stand til å reagere adekvat på den katolske kirkens krise over seksuelt misbruk blant prester.

Burke er utdannet journalist fra Columbia University i New York, og brakte en amerikansk måte å gjøre ting på inn i et pressekontor som for ikke så lenge siden stengte for dagen klokken 1300. Han bidro til å bygge opp en imponerende synlighet for kirken på sosiale medier, tilpasset medievirksomheten til en tjuefire timers nyhetssyklus, og skapte et positivt bilde av den nye paven. Men den erfarne journalisten klarte ikke å presse Vatikanets byråkrati til å reagere raskt og likefrem når det gjaldt skandalene med de seksuelle overgrep blant prester, noe som gjorde ham tydelig frustrert gjennom mye av hans tid som pressekontorets direktør.

I en tweet på nyttårsaftnen kunngjorde han at han og hans nestleder, den spanske journalisten Paloma Garcia Ovejero, ville fratre dagen etter. Burke avsluttet sin tid i Vatikanet med å uttrykke varme følelser overfor pave Frans, men had-

de ellers ikke så mye annet å si om jobben enn at den hadde vært «fascinerende».

«Fascinerende» er en gentlemans måte å beskrive hvordan det var å være det offentlige ansikt utad for Vatikanets byråkrati, som reagerte pinefullt inadekvat på de hyppige internasjonale nyhetsmeldingene om hvordan presters seksuelle overgrep er blitt dysset ned. Som tidligere Roma-korrespondent for Time og Fox News vet Burke like godt som enhver annen profesjonell mediamann at det er viktig å reagere raskt i slike skadelige situasjoner. Men det er åpenbart at han ofte var bundet på hender og føtter.

Ta for eksempel reaksjonen fra Vatikanets pressekontor da rapporten fra juryen i Pennsylvania om seksuelle overgrep blant prester ble offentliggjort i fjor sommer. I to dager var det «ingen kommentar», selv om Pennsylvanias statsadvokat hadde skrevet til pave Frans om undersøkelsen i forkant av rapportens utgivelse.

«Hvorfor er paven fortsatt taus om den knusende sexmisbruk-rapporten?» spurte CNN i en overskrift to dager senere. Til slutt, sent på kvelden, ble det sendt ut en uttalelse i Burkes

navn. «Ofrene skal vite at paven står på deres side», skrev han: «De som har lidd, har første prioritet, og Kirken vil lytte til dem for å utrydde denne forferdelige tragedien som ødelegger uskyldige liv.»

I februar sendte Burke ut en uttalelse om at pave Frans flere ganger i måneden møtte ofre for seksuelt overgrep fra prester – en forsinket innsats for skadep kontroll etter at paven en måned tidligere hadde insistert på å forsvare biskop Juan Barros fra Chile som var blitt møtt med anklager om at han hadde dekket over seksuelle forbrytelser mot mindreårige. Frans hadde fordømt anklagene mot biskopen som «bakvaskelse» – men senere, da denne krenkelsen av ofrene for misbruk fra pavens side utløste et ramaskrik, innledet paven en undersøkelse som resulterte i Barros' avgang.

Burke ble også satt til å stå ved siden av kardinal George Pell på en pressekonferanse i 2017 etter at australske myndigheter hadde siktet denne aldrende kirkens mann for seksuelt misbruk. Burke leste opp fra en erklæring om at Pell «åpent og gjentatte ganger har fordømt misbruk begått mot mindreårige som umoralsk og utålelig». Som biskop hadde han «innført systemer og prosedyrer både for å beskytte mindreårige og for å yte hjelp til ofre for misbruk».

Pell ble funnet skyldig i desember 2018, men allerede i 2016 var nok kjent om ham til at The Daily Beast kunne skrive i en overskrift: «En australsk kommisjon for forbrytelser begått av prester finner det bevist at en av Va-

tikanets ledende kardinaler har sett gjennom fingrene med sexmisbruk. Så hvorfor avsetter ikke paven ham?»

Så ofte, og i så lang tid, har Vatikanets reaksjoner på påstander om seksuelt misbruk og dekkoperasjoner vært for svake og kommet for sent. Det er tydelig hvorfor Burkes entusiasme for jobben har sluknet.

Burke og Ovejeros plutselige avgang er av mange blitt analysert gjennom de vanlige an-

Som amerikaner var Burke en outsider i en insider-jobb. Han snakket flytende italiensk, men muligens ikke godt nok til å oppfatte alle nyansene i Vatican-speak. Vatikanets kultur med forsiktighet og dekkoperasjoner passet ikke for ham.

ti-Frans brillene som ofte brukes til å studere Vatikanets indre liv, særlig siden Burkes medlemskap i Opus Dei gir ham troverdighet som en katolsk konservativ. Men jeg vil se på dette gjennom en annen linse: Som amerikaner var Burke en outsider i en insider-jobb. Han snakket flytende italiensk, men muligens ikke godt nok til å oppfatte alle nyansene i Vatican-speak. Vatikanets kultur med forsiktighet og dekkoperasjoner passet ikke for ham.

For et år siden spurte en TV-stasjon Burke om hva han likte best med Pave Frans' årlige juletale til den romerske kurien, en tale som tidligere år hadde inneholdt angrep på den dysfunksjonelle Vatikan-kulturen. Burke sa da at han måtte le da paven siterte en erkebiskop som sarkastisk hadde bemerket at «Å gjennomføre reformer i Roma er som å rense sfinxen med en tannbørste.»

Greg Burke er ikke den eneste som er lei av det.

Sakset fra Commonweal, 2. januar 2019
Oversatt og bearbeidet av Pål Kolstø

Viganò-saken

Krav om at pave Frans må gå av

I juli i fjor ble den amerikanske kardinalen Theodore McCarrick den første kardinal i moderne tid som gikk av da pave Frans godtok hans avskjeds-søknad. Da hadde det blitt fremsatt troverdige påstander om at han i en årrekke hadde begått seksuelle overgrep mot prestestudenter og andre.

I august offentliggjorde tidligere nuntius til USA Carlo Maria Viganò et langt brev der han hevdet at paven har sett gjennom fingrene med overgrepssaklagene mot McCarrick i flere år. Han krevde også pavens avgang. Viganò har siden fått støtte fra noen av pavens konservative kritikere. Klassekampen (26. august og 6. oktober) skriver at dette har fått flere til å spekulere på om det pågår en kampanje for å bli kvitt pave Frans av krefter i kirken som anser ham for å være for liberal. Avisen påpeker også at Viganò har kritisert den reformvennlige paven tidligere og er velkjent for sine homofiendtlige holdninger.

Janne Haaland Matlary kaller i Dagens Næringsliv 7. september Viganòs brev «en atom-bombe i kirkelig sammenheng» og mener at det har ført Den katolske kirke inn i dens mest alvorlige krise i moderne tid. Pavens respons – «ingen kommentar» – var feil og skuffende, mener hun (gjengitt også på Katolsk.no).

Katolsk.no har samtidig trykket flere tekster som tar paven i forsvar. Disse hevder at mange opplysninger i Viganòs brev ikke stemmer og stiller seg tvilende til påstandenes troverdighet. Konkret gjelder det anklagene om at pave Frans skal ha reversert disiplinære tiltak iverksatt av Benedikt XVI mot McCarrick, og at den nåværende paven skal ha gitt McCarrick en privilegert rolle med mulighet til å påvirke bispeutnevnelser i USA.

I Nyhetsbrevet vil vi gi våre lesere mulighet til å lese to av sakens viktigste dokumenter i norsk oversettelse. Viganòs brev er på elleve sider og inneholder et virvar av navn og referanser til en rekke hendelser, og vi nøyer oss med å gjengi begynnelsen og slutten der man finner de mest alvorlige påstandene. Dernest trykker vi et svar til Viganòs brev skrevet av prefekten for Kongregasjonen for biskopene, kardinal Marc Ouellet, som langt på vei kan oppfattes som Vatikanets offisielle reaksjon.

Vitnesbyrd av Hans Eksellense Carlo Maria Viganò, titulær erkebiskop av Ulpiana, apostolsk nuntius

I dette øyeblikket, som er svært tragisk for kirken i ulike deler av verden – USA, Chile, Honduras, Australia, osv. – bærer biskopene et særdeles tungt ansvar. Jeg tenker spesielt på USA, dit jeg ble

sendt som apostolsk nuntius av pave Benedikt XVI 19. oktober 2011, på minnefesten for de første nordamerikanske martyrene. De amerikanske biskopene, og jeg med dem, er kallet til å følge eksemplet til disse første martyrene som førte evangeliet til Amerika, for å være troverdige vitner om Kristi umåtelige kjærlighet, om Kristus som er Veien, Sannheten og Livet.

Biskoper og prester som misbruker sin autoritet, har begått forferdelige forbrytelser mot trofaste, mindreårige, uskyldige ofre, og mot unge menn som er ivrige etter å vie sitt liv til tjeneste for Kirken. Samtidig har andre geistlige med sin taushet ikke gjort noe å forhindre at slike forbrytelser fortsetter å bli begått.

For å gjenopprette Kristi Bruds skjønne hellighet, hun som er blitt forferdelig vansiret av så mange avskyelige forbrytelser, hvis vi virkelig ønsker å redde kirken ut av den stinkende sumpen som hun har sunket ned i, da må vi ha mot til treng gjennom hemmelighetskulturen og bekjenne offentlig de sannheter som vi har holdt skjult. Vi må trenge gjennom den sammensvergelse av taushet som biskoper og prester har beskyttet seg med på bekostning av sine troende, en taushetens sammensvergelse som i verdens øyne risikerer å gjøre Kirken til en sekt, en fortieles sammensvergelse som ikke er så forskjellig fra den som hersker i mafiaen. «For alt det

som dere sier i mørket, ... skal bli ropt ut på hustakene.» (Luk 12:3).

Jeg hadde alltid trodd og håpet at kirkens hierarki kunne finne de åndelige ressurser og den styrke som trengs til å fortelle hele sannheten, til å endre og fornye seg selv. Derfor, selv om jeg gjentatte ganger ble oppfordret til å gjøre det, unngikk jeg alltid å komme med uttalelser til media, selv om det ville vært min rett å forsvare meg mot de bakvaskelser som ble publisert om meg, til og med av høyverdige prelater i den romerske kurien. Men nå, når fordervelsen har nådd toppen av Kirkens hierarki, pålegger min samvittighet meg å avsløre sannheten om den hjerteskjærende saken om den avgåtte erkebiskopen av Washington DC, Theodore McCarrick, som jeg er blitt kjent med gjennom mitt virke som delegat for De pontifikale representasjoner som St. Johannes Paul II utnevnte meg til, fra 1998 til 2009, og senere, som apostolisk nuntius til De forente stater, som pave Benedikt XVI utnevnte meg til, fra 19. oktober 2011 frem til slutten av mai 2016.

(...)

Pave Frans har gjentatte ganger bedt om total åpenhet i kirken og om at biskopene og de troende må handle med parresi (frimodig tale, o.a.). De troende over hele verden krever også at han selv går foran som et godt eksempel på dette. Han må ærlig si fra om når han første gang fikk vite om de forbrytelsene som er begått av McCarrick, som har misbrukt sin autoritet overfor seminarister og prester. Om han ikke visste om det fra før, så fikk paven høre om det av meg 23. juni 2013, men fortsatte likevel å beskytte ham. Frans tok ikke hensyn til de sanksjonene som pave Benedikt hadde pålagt McCarrick, men gjorde ham i stedet til sin betrodde rådgiver sammen med Maradiaga.

(...)

Fra og med 23. juni 2013 visste altså paven at McCarrick var en serieforbryter, et rovdyr. Selv om han visste at dette var en korrumpert mann, dekket han ham til siste slutt. Han benyttet seg faktisk av McCarrick som rådgiver, til tross for at hans råd absolutt ikke var inspirert av sunne intensjoner eller av kjærlighet til Kirken. Det var først da rapporten om misbruk av en mindreårig tvang ham til det, som følge av medieoppmerksomhet, at paven fattet tiltak [vedrørende McCarrick] for å redde sitt omdømme i media.

I USA stiger det nå et kor av stemmer, spesielt fra det troende legfolk, som i det siste også flere biskoper og prester har sluttet seg til. De ber om at alle de som med sin taushet har dekket over McCarricks kriminelle oppførsel, eller som har brukt ham til å fremme sin karriere eller sine intensjoner, ambisjoner og makt i kirken, må gå av.

Men dette vil ikke være nok til å bøte på den situasjonen som er oppstått med ekstremt graverende, umoralsk oppførsel blant geistlige: biskoper og prester. En tid for omvendelse og bot må bli forkynt. Kyskhetens dyd må gjeninnføres i presteskapet og i seminarier. Korrupsjon og misbruk av Kirkens ressurser og av de troendes ofringer må bekjempes. Det må forkynnes hvor alvorlig homofil oppførsel er og den må fordømmes. De homoseksuelle nettverkene i Kirken må utryddes, som Janet Smith, professor i moralteologi på Sacred Heart Major Seminary i Detroit, nylig uttrykte det. «Problemene i presteskapet,» skrev hun, «kan ikke løses bare ved at noen biskoper går av, og enda mindre ved byråkratiske direktiver. Det dypere liggende problemet er de homoseksuelle nettverkene blant prester og disse må utryddes.» Disse homoseksuelle nettverkene, som nå er utbredt i mange bispedømmer, seminarer, religiøse ordener, osv., virker under skjult hemmelighold som en blekkspruts kraftige tentakler. De kveler uskyldige menneskers kall til tjeneste og tar kvelertak på hele Kirken.

Jeg ber alle, og spesielt biskoper, om å stå opp mot den konspirasjonen av taushet som er så utbredt, og om å rapportere de tilfeller av misbruk de kjenner til, til media og sivile myndigheter.

La oss ta til oss det kraftfulle budskapet som St. Johannes Paul II gav oss i arv: Frykt ikke! Frykt ikke!

(...)

Jeg vil gjenopprette den ufeilbare sannheten om Kirkens hellighet for de mange menneskene som har tatt dypt anstøt av den avskyelige og vanhellige oppførselen til den tidligere erkebiskopen av Washington, Theodore McCarrick; av pave Frans' alvorlige, foruroligende og syndige oppførsel og av taushetens sammensvergelse blant så mange pastorer. Mange mennesker er fristet til å forlate Kirken, som er blitt vansiret av så mye skjensel og skam. Ved Angelus-bønnen søndag 12. august 2018 sa pave Frans: «Alle bærer vi skyld for det gode

vi kunne ha gjort men unnlot å gjøre... Hvis vi ikke setter oss opp mot det onde, styrker vi det stilltiende. Vi må gripe inn der hvor ondskapen brer seg; for det onde brer seg der hvor det er mangel på dristige kristne som møter ondskap med godhet.» Ja, dette må med rette betraktes som et seriøst moralsk ansvar for enhver troende, men hvor mye mer graverende er det ikke da at Kirkens øverste pastor selv, som han gjorde i tilfellet med McCarrick, ikke bare lot være å stå opp mot det onde, men knyttet til seg en person som han visste var dypt korrumpert. Paven tok imot råd fra en han godt visste var pervertert, og forøket dermed eksponensielt, med sin høyeste myndighet, det onde som ble begått av McCarrick. Og hvor mange andre onde pastorer er det Frans fortsetter å gi sin støtte til tross for at de aktivt ødelegger Kirken!

Frans har gitt avkall på det mandatet som Kristus ga til Peter om å «styrke brødrene». Faktisk har han ved sin handling splittet brødrene, ledet dem til å gjøre feil og oppmuntret ulvene til å fortsette å rive i stykker sauene i Kristi flokk.

I dette ekstremt dramatiske øyeblikket for den universelle kirke må pave Frans erkjenne sine feil, og i tråd med det proklamerte prinsippet om nulltoleranse må han være den første til å sette et godt eksempel for de kardinaler og biskoper som har dekket over McCarricks misbruk. Sammen med dem må han trekke seg.

Men selv om vi forferdes og mister motet over uhyrligheten i det som nå skjer, så la oss ikke miste håpet! Vi vet at det store flertallet av våre pastorer lever opp til sitt prestekall med trofasthet og engasjement.

Det er i øyeblikk preget av store prøvelser at Herrens nåde åpenbares i overflod og gjør Hans uendelige barmhjertighet tilgjengelig for oss alle; men den gis bare til dem som virkelig omvender seg og oppriktig beslutter å endre sin livsførsel. Dette er en gunstig tid for Kirken til å bekjenne sine synder, å vende om og å gjøre bot.

La oss alle be for Kirken og for Paven. La oss huske hvor mange ganger han har bedt oss om å be for ham!

(...)

Roma, 22. august 2018

Denne og følgende artikkel er oversatt og bearbeidet av Pål Kolstø

Åpent brev fra prefekten for kongregasjonen for biskopene, kardinal Marc Ouellet, om de siste anklagene mot Den hellige far

Kjære bror Carlo Maria Viganò,

I din siste melding til pressen, der du retter anklager mot pave Frans og mot den romerske kurie, inviterer du meg til å fortelle sannheten om visse fakta som du tolker som tegn på at en endemisk korrupsjon har infiltrert Kirkens hierarki opp til høyeste nivå. Med pavelig tillatelse, og i egenskap av å være prefekt for Kongregasjonen for biskopene, gir jeg herved mitt vitnesbyrd om saken vedrørende erkebiskop emeritus i Washington, Theodore McCarrick, og hans formodede koblinger til pave Frans, den saken som står i sentrum for dine offentlige anklager og ditt krav om at Den hellige far abdiserer. Jeg skriver mitt vitnesbyrd basert på mine personlige kontakter og på bakgrunn av dokumenter i kongregasjonens arkiver som kan bidra til å oppklare denne triste saken.

Av henblikk på det gode samarbeidsforholdet vi hadde da du var apostolisk nuntius i Washington, la meg oppriktig si at jeg finner din nåværende holdning uforståelig og ekstremt bekymringsfull, ikke bare på grunn av den forvirringen den sår blant Guds folk, men også fordi dine offentlige anklager grovt skader omdømmet til biskopene, apostlenes etterfølgere. Jeg husker at det var en tid da jeg nøt din aktelse og tillit, men nå ser jeg at jeg i dine øyne har mistet all den respekt som du tidligere hadde for meg, og det bare fordi jeg har vært trofast mot Den hellige fars veiledning i utøvelsen av den tjenesten han har satt meg til i kirken. Er ikke fellesskapet med Peters etterfølger et uttrykk for vår lydighet mot Kristus,

Han som valgte ham og opprettholder ham med sin nåde?

(...)

La oss se på fakta. Du skriver at den 23. juni 2013 ga du pave Frans informasjon om McCarrick i en audiens som han ga deg sammen med mange andre pavelige representanter som han møtte for første gang den dagen. Jeg kan bare forestille meg den mengden av muntlig og skriftlig informasjon som ble gitt til Den hellige far ved den anledningen om mange forskjellige personer og situasjoner. Jeg tviler sterkt på at paven hadde en slik interesse for McCarrick som du vil ha oss til å tro, gitt at erkebiskopen da var 82 år gammel og hadde gått av syv år tidligere. Videre står det i de skriftlige instruksjonene du fikk av Kongregasjonen for biskopene i begynnelsen av ditt oppdrag i 2011 ikke noe om McCarrick, bortsett fra det jeg sa til deg muntlig om hans situasjon som biskop emeritus og visse forhold og restriksjoner som han måtte følge på grunn av noen rykter om hans tidligere livsførsel.

Etter at jeg 30. juni 2010 ble prefekt for Kongregasjonen for biskoper presenterte jeg aldri McCarrick-saken i audiens med pave Benedikt XVI eller med pave Frans – ikke før nå nylig, etter at han var avskjediget fra kardinalkollegiet. Den tidligere kardinal McCarrick, som var blitt pensjonert i mai 2006, ble bedt om ikke å reise eller opptre offentlig, for å unngå nye rykter om ham. Det er derfor feil å presentere disse tiltakene som «sanksjoner» formelt ilagt av pave Benedikt XVI og deretter opphevet av pave Frans. Etter en gjennomgang av arkivene finner jeg ikke der noen dokumenter som er skrevet av noen av pavene i denne forbindelse, og det er ingen audiensnotiser fra min forgjenger, kardinal Giovanni-Battista Re, som pålegger den pensjonerte erkebiskopen å føre et rolig og tilbaketrukket liv slik kanoniske straffer foreskriver. Årsaken er at det i motsetning til i dag ikke var nok bevis for hans påståtte skyld. Derfor ble Kongregasjonens beslutning preget av forsiktighet, og brevene fra min forgjengers side og mine egne brev oppfordret ham, først gjennom den apostoliske nuntius Pietro Sambi og deretter gjennom deg, til å føre et liv i bønn og bot, for hans egen skyld og til Kirkens beste. Hans sak ville ha krevd nye disiplinære tiltak dersom nuntiatet i Washington, eller en annen kilde, hadde gitt oss ny, definitiv informasjon om hans oppførsel. Jeg er av

den oppfatning at ut fra respekt for ofrene og gitt behovet for rettferdighet, bør den undersøkelsen som for tiden er i gang i USA og i den romerske kurie, gi en omfattende og kritisk analyse av prosedyrene i og omstendighetene rundt denne smertefulle saken for å forhindre at noe tilsvarende skjer i fremtiden.

Hvordan er det mulig at denne Kirkens mann, som så åpenbart manglet konsekvens mellom liv og lære, kunne bli forfremmet en rekke ganger, og ble nominert til en så høy stilling som erkebiskop av Washington og utnevnt til kardinal? Jeg er personlig overrasket, og jeg innser at det ble gjort feil i de utvelgelsesprosedyrene som ble foretatt i hans tilfelle. Imidlertid, og uten å komme inn på detaljer, må det forstås at de avgjørelser som blir tatt av Kirkens overhode, er basert på den informasjonen som er tilgjengelig til enhver tid, og at de er gjenstand for en veloverveid vurdering som ikke er ufeilbarlig. Jeg synes det er urettferdig å konkludere med at det er korrupsjon blant de personer som har vært involvert i denne vurderingsprosessen, selv om noen av de bekymringene som ble fremmet i enkelte av vitneprove- ne i dette spesielle tilfellet, burde vært nærmere undersøkt. Erkebiskop McCarrick har også visst hvordan han skulle klare å forsvare seg mot de ankepunktene som ble reist mot ham. Dessuten, selv om det blant Vatikanets personale skulle være personer som utøver eller støtter seksuell atferd som er i strid med evangeliets verdier, så tillater ikke det oss å trekke generelle slutninger eller å erklære at dette eller hint enkeltmenneske er uverdigg og medskyldig, dette gjelder også Den hellige far selv. Bør ikke sannhetens ministre fremfor alle unngå å fare med bakvaskelse og ærekrenkelse?

Kjære pavelige representant emeritus, jeg forteller deg ærlig at din anklage mot pave Frans for å ha bevisst dekket over saken om et påstått seksuelt rovdyr og dermed å være medskyldig i fordervelse i Kirken, i en slik grad at han ikke lenger kan fortsette å gjennomføre sin reform som Kirkens fremste hyrde, ser for meg ut fra alle synsvinkler å være uten grunnlag og ikke troverdig. Jeg kan ikke forstå hvordan du har kunnet tillate deg å bli overbevist om denne monstrøse og ubegrunnede beskyldningen. Frans hadde ingenting med McCarricks forfremmelser til New York, Metuchen, Newark eller Washington å gjøre.

Tvert imot fratok Frans ham kardinalverdig-
heten så snart det ble lagt frem en troverdig
anklage om misbruk av en mindreårig. Paven
skjuler aldri hvilke prelater han har tillit til og
søker råd hos, men jeg har aldri hørt ham re-
ferere til McCarrick som en såkalt god rådgiv-
er for pontifikatet når det gjelder bispeutnev-
nelser i USA. Jeg kan bare anta at noen av de
prelatene han lytter til ikke er blant dem du og
dine venner som støtter din fortolkning av for-
skjellige saker, har sans for. Men jeg synes det
er avskyelig at du kan bruke den skandaløse
seksuelle overgrepsskandalen i USA til å ville
ramme den moralske autoritet til din overord-
nede, Paven, med et ufortjent og uhørt slag.

Jeg har det privilegium å ha lange møter
med pave Frans hver uke for å diskutere ut-
nevnelsen av biskoper og problemer angående
deres stillinger. Jeg vet veldig godt hvordan
han behandler personer og problemer: med
stor nestekjærlighet, barmhjertighet, opp-
merksomhet og alvor, dette er noe du også har
opplevd. Jeg synes måten du avslutter ditt brev
på er sarkastisk, endog blasfemisk: Mens du
angivelig appellerer til åndelighet, håner du
Den hellige far og kaster tvil over hans tro.
Dette kan ikke komme fra Guds ånd.

Kjære bror, hvor mye skulle jeg ikke ønske
at jeg kunne hjelpe deg å komme tilbake til fel-
lesskap med ham som er den synlige garantis-
ten for fellesskapet i Den katolske kirke. Jeg for-
står at din vei i tjenesten for Den hellige stol har
vært preget av bedrag og lidelser, men du bør
ikke fullføre din prestegjerning med et åpent og
skandaløst opprør som tilfører Kristi brud et
svært smertefullt sår mens du foregir å tjene hen-
ne bedre enn andre. Dette forårsaker ytterligere
splittelse og forvirring blant Guds folk. Hvordan
kan jeg svare på din utfordring, annet enn ved å
si: Hold opp med å leve i skjul, angre ditt opp-
rør, og vend tilbake til Den hellige far med bedre
følelser, i stedet for å fremme fiendtlighet overfor
ham. Hvordan kan du feire messe og nevne hans
navn i den eukaristiske bønne? Hvordan kan
du be Den hellige rosenkransen, eller be til erke-
engelen Mikael, eller til Guds Moder, samtidig
som du fordømmer ham som Vår Frue beskytter
og som hun går sammen med hver dag i hans
byrdefulle og modige oppdrag?

Hvis paven ikke hadde vært en bønnens
mann; om han hadde vært glad i penger; hvis
han hadde favorisert rikdom på bekostning av

de fattige; hvis han ikke hadde utvist en utret-
telig energi for å gripe fatt i all elendighet med
sin generøse omsorg og sine trøsterike ord og
handlinger; hvis han ikke hadde forsøkt med
alle mulige midler å proklamere og formidle
evangeliets glede til alle i Kirken og også bor-
tenfor hennes synlige horisonter; hvis han ikke
hadde strakt ut en hjelpende hånd til familie-
ne, til de ensomme gamle, til de som er syke på
kropp og sjel og fremfor alt til ungdommen i
deres søken etter lykke; ja, da kunne man kan-
skje foretrekke en annen som, ifølge deg, hadde
en annen politisk eller diplomatisk tilnærming.
Men jeg er ikke i stand til å stille spørsmål ved
hans personlige integritet, ved hans innforlivel-
se i oppdraget og fremfor alt ikke ved den ka-
risma og fred han utstråler gjennom Guds nåde
og styrken til den Oppstandne.

Kjære Viganò, som svar på ditt urettferdige
og uberettigede angrep kan jeg bare konkludere
med at din anklage er et politisk plot. Det
mangler ethvert grunnlag for å sverte paven
men er egnet til å skade kirkens fellesskap. Måtte
Gud raskest mulig la denne skrikende urett-
ferdigheten bli tilbakevist, slik at pave Frans
kan fortsette å bli anerkjent som den han er: en
sann hyrde, en resolutt og medfølende far, en
profetisk nådegave til Kirken og verden. Måtte
Den hellige far få fortsette, full av fortrøstning
og glede, på den misjonsreformen han har på-
begynt, trøstet av Guds folks bønner og av hele
kirkens fornyede solidaritet, sammen med Ma-
ria, dronningen av Den hellige rosenkransen!

7. oktober 2018

Marc Cardinal Ouellet

*Prefekt av kongregasjonen for biskoper,
Vår Frue av Den hellige rosenkransen,*

McCarrick mister kappe og krage

16. februar bekreftet pave Frans at tidlige-
re kardinal og erkebiskop av Washington DC
Theodore McCarrick er avsatt fra presteem-
betet. Avsettelsen kommer etter at et panel
fra Troskongregasjonen fant ham skyldig 11.
januar, og McCarricks anke ble forkastet av
Troskongregasjonen 13. februar. Paven god-
tok dommen som endelig og gjorde en videre
anke umulig.

National Catholic Reporter

Den egentlige skandalen

David Gibson

«Den geistlige sexovergrepsskandalen» har vært en noe misvisende betegnelse om man tar i betraktning at publikum, ifølge mediedynamikkens første lov, alltid synes at et «cover-up» er verre enn forbrytelsen. Riktignok er hvert eneste overgrepstilfelle en forbrytelse, en grusomhet og en tragedie. Men det som vekker mengdens raseri, er fortielsen og hemmeligholdelsen av disse handlingene, iverksatt av biskoper som har ansvar for å føre tilsyn med prester.

Problemet er at kirkens «skandaledoktrine» gjennom tradisjonen og kirkeretten og noen tolkninger av Paulus har snudd formularet helt på hodet: Synder må skjules for å beskytte «de troende» – «de troende» her forstått som en hjord som er for enfoldige til å kunne bli stolt på – fra å få troen underminert når de oppdager at noen av deres hyrder ikke er alt de er blitt oppskrytt til å være. Gang på gang har vi hørt biskoper si at de ikke ville «gjøre skandale» ved å offentliggjøre den egentlige grunnen til at en prest plutselig ble dratt ut av prekestolen eller pensjonert eller overført til et annet sted, eller de har erklært at de ikke ville bringe kirken i vanry overfor en fiendtlig verden ved å lufte geistlighetens skittentøy.

Den holdningen er, som Victoria Gaile Laidler så treffende har sagt, en «infantilisering av legfolket» og «en utvekst av klerikalismen, som oppfatter kleresiet som en klasse som er helligere, nærmere Gud, sterkere i troen og med bedre vurderingsevne enn legfolket som klasse, ene og alene i kraft av sin klerikale status». Mens enkelte av kirkens menn kan ha kommet frem til denne nedlatende holdningen som sin oppriktige mening, så lot ofte den fromme begrunnelsen for å dekke over forbrytelser til å være mistenkelig sammenfallende med institusjonell beskyttelse og forfremmelse i karrieren.

Helt til den ikke var det.

«Ironien er selvsagt at all denne unngåelsen av skandale har resultert i den største skandalen i Den katolske kirke siden reformasjonen,» som Mark Silk, professor i religion i det offentlige liv ved Trinity College, uttrykte det i et innlegg i Religion News Service.

Silk antydet at pave Frans trenger å endre kirkeretten for å gjøre det klart at fedrenes

synder ikke kan holdes skjult under det åpenbart falske påskuddet at å blottstille dem ville rukke ved troen til hjorden og drive dem bort.

I og for seg et utmerket forslag, men mens kirkerettsjuristene kvesser fjærpennene ville det glede meg om kirken – med Vatikanet i spissen – simpelthen begynte å fortelle hele sannheten om hva den vet om et gitt tilfelle, og hvorfor. «Pavedømmet må være et glasshus,» sa Johannes Paul II til journalister en gang i begynnelsen av sin tid som pave, i 1980-årene. Ikke desto mindre, om enn Johannes Paul selv elsket å være på farten og synlig for alle, lyktes det ham å reise et ugenomtrentelig byggverk rundt resten av kirken, angivelig for å forsvare den mot en fiendtlig verden og smitten fra sekularisme og moralsk relativisme. Hva den muren imidlertid også beskyttet, var kirkens egen relativisme når det gjaldt de seksuelle overgrepene mot mindreårige, en skandale som i realiteten fikk passere upåttalt gjennom mye av hans tid som pave.

Frans har, etter mange feiltrinn, vært mye bedre hva gjennomsiktighet angår. Men igjen, listen lå lavt og mye mer må gjøres. Forhåpentlig vil Vatikan-toppmøtet for å bekjempe overgrep i slutten av februar bli et nytt skritt fremover hva dette angår. Men ett enkelt skritt for Vatikanet – og det et som ikke burde være kontroversielt – ville være om det forklarte hvorfor en biskop er blitt tvunget til å si opp, eller snarere, hvorfor han får lov til å si opp i det hele tatt og ikke er blitt avsatt. Det redder hverken kirkens ansikt eller verner sårbarheten til en hjord som nå er innstilt på det verste, om man får en biskop som har skjernet en overgriper eller har begått en annen form for vanstyre, til å gå av uten noen fyllestgjørende forklaring utover å ty til et generelt utsagn fra kirkeretten (og ikke engang det gjøres alltid nå til dags).

(...)

*David Gibson er journalist og direktør for Senter for religion og kultur ved Fordham University
Oversatt av Ingebjørg Nesheim*

Utdrag av en artikkel publisert 31/1-19 på bloggen
Go, Rebuild my House,
fra Sacred Heart University, Connecticut

Medlemskontingent 2019

Med dette nyhetsbrevet følger det en giroblankett for innbetaling av medlemskontingenten for 2019. Bruk denne eller betal i nettbank. Kontingenten er kr. 300 per år, 200 for pensjonister og studenter, men det er fullt mulig å betale mer – som en gave til foreningen. Kontingenten betales til kontonummer 1280 25 36826. Merk innbetalingen med ditt navn og «Kontingent 2019». Bare katolikker kan være medlemmer, men vi er naturligvis takknemlige for støtte også fra andre – merk gjerne innbetalingen med «Gave».

Har du e-post?

Det er fint om du sender en e-post til medlemsservice@ogsavierkirken.no. Fortell hvem du er, så kan kassereren sjekke om vi har riktige opplysninger om e-post, adresse og fødselsår. Dessverre har vi noen feil i medlemsregisteret.

Ring oss gjerne på telefon 913 69 747 hvis du har skiftet adresse eller e-post.

Nettstedet vårt

Nyhetsbrevet kommer p.t. ut med bare én utgave i året, men Også vi er kirken har en egen nettside som oppdateres regelmessig med nye artikler og annen informasjon – se <http://ogsavierkirken.no/>. Vi trykker gjerne bidrag fra medlemmer og andre lesere om alle emner som kan være av interesse for OVEKs medlemmer og sympatisører.

Facebookside

Også vi er kirken har også en facebookside som det kan være verd å besøke, <https://www.facebook.com/www.ogsavierkirken.no/>. Her legger OVEK-ere ut stoff og kommentarer til medieoppslag, informasjon om arrangementer osv.

La flere få høre hva du mener

Innlegg til nettsiden sendes til webred@ogsavierkirken.no. Vi ønsker dialog og ytringer!